

Цей приклад дозволяє, між іншим, побачити певні обмеження в застосуванні подібних завдань. Оскільки йдеться про завдання, які школяри повинні виконувати наприкінці навчання, і кількість яких повинна бути доволі великою, виникають проблеми із використанням цих завдань у паперовому варіанті. Найзручнішою є ситуація, коли усі необхідні завдання розміщуються на одному аркуші паперу. Якщо використовувати завдання типу “Чи вірні наведені нижче твердження?”, то на одному аркуші з обох боків можна розмістити до 50 тверджень. Якщо ж завдання буде містити графіки, то кількість запитань або тверджень потрібно буде зменшити, а це може призвести до неадекватного оцінювання знань учня.

Таким чином, шляхом до вирішення цієї проблеми є створення спеціальної контролюючої комп'ютерної програми. У цьому випадкові не буде існувати обмеження щодо кількості графіків, крім того, з'явиться можливість використання анімації. Саме в розробці такої програми ми і вбачаємо перспективу подальших досліджень в окресленому в даній статті напрямку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии. — М.: Педагогика, 1989. — 192 с.
2. Гельфгат И.М., Генденштейн Л.Э., Кирик Л.А. 1001 задача по физике с решениями: Учеб пособие — Харьков — Москва: НПЦ ИНТОР, 1996 — 592 с.
3. Державний стандарт базової і повної середньої освіти // Освіта України. — №5. — 20.01.04. — С. 13.
4. Коршак Є.В. та ін. Фізика, 9 кл.: Підручник для серед. загальноосвіт. шк. К.: - Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2000. — 232 с.
5. Нурмінський И.И., Гладишева Н.К. Статистические закономерности формирования знаний и умений учащихся. — М.: Просвещение, 1991. — 224 с.
6. Педагогика: педагогические теории, системы, технологии: Учеб пособие / С.А. Смирнов, И.Б. Котова, Е.Н. Шиянов, Т.И. Бабаева и др. / Под ред. С.А. Смирнова. — М.: Академия, 1999. — 544 с.
7. Попов И.С. Об усвоении учащимися нового материала // Советская педагогика. — №7. — 1966. — С. 26-37.

УДК: 371.125:364 – 053.9

ЗМІСТ ТА НАПРЯМКИ СОЦІАЛЬНО - ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ З ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ

Мацкевич Ю.Р., к. пед. н., старший викладач

Запорізький національний університет

У статті розглядаються напрямки (соціальне обслуговування, соціальна допомога, соціальна реабілітація, соціальна профілактика) і зміст соціально-педагогічної роботи з людьми похилого віку як багатоаспектної професійної діяльності, що сприяє процесам соціалізації, соціальної інтеграції груп і індивідів, а також спрямованої на зміну відносин між старими людьми і їхнім оточенням, на орієнтацію старих людей на власну активність у вирішенні складних ситуацій і допомагає їм у цьому.

Ключові слова: соціально-педагогічна робота, соціальне обслуговування, соціальна допомога, соціальна реабілітація, соціальна профілактика.

Мацкевич Ю.Р. СОДЕРЖАНИЕ И НАПРАВЛЕНИЯ СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ РАБОТЫ С ПОЖИЛЫМИ ЛЮДЬМИ / Запорожский национальный университет, Украина.

В статье рассматриваются направления (социальное обслуживание, социальная помощь, социальная реабилитация, социальная профилактика) и содержание социально-педагогической работы с людьми пожилого возраста как многоаспектной профессиональной деятельности, благоприятствующей процессам социализации, социальной интеграции групп и индивидов, а также направленной на изменение отношений между старыми людьми и их окружением, на ориентацию старых людей на собственную активность в разрешении сложных ситуаций и помогает им в этом.

Ключевые слова: социально-педагогическая работа, социальное обслуживание, социальная помощь, социальная реабилитация, социальная профилактика.

Matskevich J.R. CONTENT AND APPROACHES OF SOCIAL-PEDAGOGICAL WORK WITH AGED PEOPLE / Zaporizhzhya National University, Ukraine.

The article deals with the main approaches (social services, social aid, social rehabilitation, social prevention) and the content of social-pedagogical work with aged people as multifunctional professional activity that promotes processes of socialization, social integration of groups and individuals, and also aimed at the changing of relations between old people and their environment, orientation of aged people for their own activity to resolve difficult situations.

Key words: social-pedagogical work, social services, social aid, social rehabilitation, social prevention.

Соціально-політичні та соціально-економічні зміни, які відбулися на території колишнього Радянського Союзу в середині 90-х років ХХ століття призвели до серйозних втрат, руйнування життєвих сил та життєвого простору абсолютної більшості населення старшого віку в Україні. Громадяни похилого віку, які зробили значний внесок у розбудову нашої держави, її економіку та культуру, оборонну силу, стикнулися з проблемою бідності, матеріальних втрат. Більшість із них переживають складну морально-психологічну кризу, викликану втратою колишніх духовних цінностей, різким падінням їхнього соціального статусу, соціальної ролі в житті суспільства. Соціальне нездоров'я цієї категорії населення ставить перед суспільством завдання пошуку механізмів інтеграції людей похилого віку в сучасне суспільство, їх адаптації до нових умов соціально-економічного та суспільного життя.

Ця ситуація вплинула на розвиток нового напрямку практичної діяльності органів соціального захисту населення – соціальної роботи. Соціальна робота характеризується як багатоаспектна професійна діяльність, яка сприяє процесам соціалізації, соціальної інтеграції груп та індивідів, а також спрямована на зміну відносин між людьми та їхнім оточенням, на активізацію здібностей людей виконувати життєві функції, тому цілком закономірно розглядати такий вид професійної діяльності установ соціальної допомоги населенню, як соціально-педагогічну роботу.

Основою для інтеграції знань з проблем організації соціально-педагогічної роботи з людьми похилого віку виступають наукові праці вітчизняних та зарубіжних дослідників з різних галузей знань. Так, вивченню соціальних аспектів старіння присвячені роботи О.О. Богомольця, О.В. Нагорного, М.С. Бедного, В.В. Никитенко, Н.В. Паніної та ін. Психологічні аспекти старіння досліджуються в працях Л.І. Анциферової, О.В. Краснової, К. Рощак, Н.Ф. Шахматова та ін. Ряд робіт присвячений економічним та правовим аспектам системи соціального забезпечення старих людей (В.С. Андреев, А.А. Карцхія, А.Є. Козлов, М.С. Ланцев, Я.М. Фогель та ін.) Питання професійної працездатності, профілактики передчасного старіння, трудової реабілітації знайшли своє висвітлення у роботах А.А. Дискіна, В.В. Крижановської, І.А. Кулак, І.І. Лихнецької, Є.І. Стеженської та ін. Виявленню соціальних причин захворювання населення старшого віку, визначенню його потреби в медико-соціальному обслуговуванні, розробці нормативів, форм та методів такого роду допомоги старіючим людям присвячені дослідження Л.А. Авербух, Ю.І. Алабовського, Н.В. Деркач, М.В. Потехіної, З.Г. Ревуцької та ін.

Проте аналіз робіт вітчизняних дослідників засвідчує, що спеціалісти різних галузей знань розглядають особливості організації роботи з людьми похилого віку з точки зору

конкретної науки, та лише інтегративний характер соціальної педагогіки дозволяє дослідити цю проблему комплексно.

Отже, під соціально-педагогічною роботою з людьми похилого віку ми розуміємо професійну діяльність, яка здійснюється спеціально підготовленими фахівцями та спрямована на надання індивідуальної допомоги старій людині, її сім'ї або групі осіб похилого віку, які опинилися в скрутному життєвому становищі, через інформування, діагностику, консультування, пряму натуральну та фінансову допомогу, догляд та обслуговування хворих та самотніх, педагогічну і психологічну підтримку, орієнтує старих людей, які потребують допомоги, на власну активність у вирішенні складних ситуацій і допомагає їм у цьому. Надати комплексну соціальну, психолого-педагогічну допомогу спроможні фахівці нової кваліфікації – соціальні педагоги.

Головною метою соціально-педагогічної роботи з людьми похилого віку є відновлення їхньої здатності до нормального функціонування у суспільстві, створення для них умов, що сприяють їх фізичному виживанню та збереженню їхньої соціальної активності, покращенню їхнього соціального здоров'я.

До завдань соціально-педагогічної роботи з людьми похилого віку відносяться:

- створення сприятливих умов для життєдіяльності громадян похилого віку;
- оптимізація системи соціального обслуговування та забезпечення громадян похилого віку;
- забезпечення всебічної підтримки людей похилого віку;
- активізація особистісного та групового потенціалу людей похилого віку, залучення їх до усіх сфер життєдіяльності суспільства;
- забезпечення фактичної рівності громадян похилого віку відносно доступності для них усіх соціальних благ та послуг, культурних цінностей;
- забезпечення дотримання прав та свобод громадян похилого віку.

У центрі соціально-педагогічної роботи з людьми похилого віку, незалежно від багаторівневої структури суспільства і наявності ієрархії цінностей особистості, мають бути:

- норми, що регулюють діяльність суспільства стосовно людей похилого віку;
- норми, які визначають обов'язки держави, суспільства стосовно людей похилого віку;
- норми, які визначають права і обов'язки людей похилого віку стосовно держави, людей, самого себе;
- норми, що виступають як ідеали життєдіяльності старшого покоління;
- норми, що коригують взаємовідносини людини й суспільства на різних рівнях: соціальному, міжособовому та особистісному.

Соціально-педагогічна робота з людьми похилого віку здійснюється соціальними інституціями для людей похилого віку, які є сукупністю різнопрофільних установ, діяльність яких спрямована на відродження зруйнованих соціально-економічних, політичних, медико-екологічних, правових, психолого-педагогічних та інших умов, що забезпечують на сучасному рівні розвиток і виживання літніх людей, їх повну самореалізацію.

Основними напрямками соціально-педагогічної роботи з людьми похилого віку є: соціальна допомога, соціальне обслуговування, соціальна реабілітація, соціальна профілактика.

Соціальна допомога літнім та старим людям – це забезпечення в грошовій або натуральній формі, у вигляді послуг або пільг, які надаються згідно з законодавчо встановленими державою соціальними гарантіями щодо соціального забезпечення.

Соціальна допомога має характер періодичних і одноразових доплат до пенсій та інших грошових виплат, натуральної допомоги та послуг з метою надання адресної, диференційованої підтримки тим категоріям старих людей, які терплять нужду, ліквідації або нейтралізації критичних життєвих ситуацій, викликаних несприятливими соціально-економічними умовами [1].

Розрізняють наступні види соціальної допомоги:

1. Термінова соціальна допомога являє собою надання допомоги разового характеру старим людям, які відчувають гостру потребу в цьому. Вона вміщує разове забезпечення безкоштовним гарячим харчуванням або продуктовими наборами; забезпечення одягом, взуттям, предметами першої необхідності; разове надання матеріальної допомоги; сприяння в отриманні тимчасового житла; надання екстреної психологічної допомоги, у тому числі по телефону довіри, та юридичної допомоги в межах своєї компетентності. У ряді територій у відомстві органів соціального захисту населення знаходяться соціальні аптеки, соціальні лікарні, соціальні їдальні, спеціалізовані магазини, будинки побуту та інші об'єкти, життєво важливі для старих людей. Діють перукарні, пральні, майстерні з ремонту побутової техніки, які надають послуги та допомогу за доступними цінами для малозабезпечених громадян, основну частину яких складають старі люди.
2. Адресна соціальна допомога в кризовій ситуації надається найбільш бідним, як правило, самотнім старим людям, а також тим, хто старший 80 років. Соціальна підтримка проводиться з урахуванням специфіки регіону.
3. Бригадна форма допомоги важкохворим – це комплексне обслуговування з наданням соціальних та медичних послуг. Соціальні працівники надають хворим послуги побутового характеру, а медичні сестри здійснюють медичний догляд, слідкують за виконанням призначень лікаря.

Соціальне обслуговування – це сукупність соціальних послуг, які надаються громадянам похилого та старого віку в домашніх умовах або спеціалізованих закладах. Воно вміщує в себе соціально-побутову та морально-психологічну підтримку. Система соціального обслуговування базується на використанні та розвитку усіх форм власності і вміщує державний, муніципальний та недержавний сектори соціального обслуговування:

1. Державний сектор соціального обслуговування складається з органів управління соціальним обслуговуванням, органів соціального обслуговування, а також органів соціального обслуговування, які знаходяться в державній власності.
2. Муніципальний сектор соціального обслуговування вміщує органи управління соціальним обслуговуванням та заклади муніципального підпорядкування, які надають соціальні послуги. Основною формою муніципального сектору є центри соціального обслуговування громадян похилого віку.
3. Недержавний сектор соціального обслуговування об'єднує відповідні заклади, які за формою власності не відносяться до державних та муніципальних, а також осіб, які здійснюють приватну діяльність у сфері соціального обслуговування. До цього сектору відносяться громадські об'єднання, професійні асоціації, благодійні та релігійні організації, діяльність яких пов'язана із соціальним обслуговуванням старих людей [1].

Соціальне обслуговування старих людей має такі форми:

- стаціонарне соціальне обслуговування, до якого відносяться будинки-інтернати для пристарілих громадян, пансіонати для ветеранів праці та інвалідів, ветеранів Великої

Вітчизняної війни, окремих професійних категорій пристарілих (артистів, письменників тощо); спеціальні будинки для самотніх та бездітних подружніх пар з комплексом служб соціально-побутового призначення;

- напівстаціонарне соціальне обслуговування, куди входять відділення денного та нічного перебування, реабілітаційні центри, медико-соціальні відділення;

- нестаціонарне соціальне обслуговування вміщує соціальне обслуговування удома, термінове соціальне обслуговування, соціально-консультативну допомогу, соціально-психологічну підтримку.

Соціальна реабілітація людей похилого та старечого віку - це система заходів, спрямованих на відновлення порушених чи втрачених індивідом суспільних зв'язків та відносин внаслідок стану здоров'я зі стійкими розладами функцій організму, зміни соціального статусу, забезпечення збереження їх здатності до роботи і/або полегшення реінтеграції в суспільство, а також незалежного існування [2].

Метою соціальної реабілітації є забезпечення соціальної адаптації, повернення особистості до суспільно-корисної діяльності, формування позитивного ставлення до життя, праці, приведення поведінки у відповідність до загально визначених суспільних правил та норм.

Стратегія реабілітації людей похилого віку полягає в розробці, по-перше, впливів, які зменшують темп старіння, розвиток вікової патології; по-друге, - засобів, які підвищують вже наявний низький рівень працездатності. У глобальному плані проблема вікової реабілітації збігається з проблемою продовження тривалості життя.

Проблема реабілітації осіб пенсійного віку надто складна і має комплексний характер: медичний, професійно-трудова та власне соціальний [2, 3, 4].

Під медичною реабілітацією старих людей слід розуміти комплекс лікувальних заходів, спрямованих на підтримку фізіологічних функцій організму, а в разі виникнення захворювання – їх відновлення з метою забезпечення умов для адаптації, реадaptaції та повернення до самостійного життя.

Професійно-трудова реабілітація визначається як сукупність юридичних, виробничих, педагогічних, організаційних та інших необхідних заходів, спрямованих на підтримку, підвищення і відновлення професійної працездатності людини.

Соціальна реабілітація власне вміщує в себе підготовку до раціонального способу життя в пенсійний період. Активізація суспільного життя передбачає заходи щодо розширення сфери спілкування шляхом організації клубів за інтересами, об'єднань художньої самодіяльності, суспільної роботи, відновлення різноманітних видів наставництва, розширення комунально-побутових послуг тощо. Актуальним заходом може бути пропаганда курсів загальної освіти за типом "університетів третього віку". При навчанні людей похилого віку необхідно застосовувати спеціальні, психологічно обґрунтовані методи, наприклад, подання матеріалу невеликими частинами, часте і довготривале його повторення, вибір легкого для засвоєння матеріалу, практичний показ та тренування ремеслових навичок. Навчання людини в похилому віці вважається одним із способів продовження активного життя та соціальної інтеграції.

Соціальна профілактика ґрунтується на виявленні несприятливих психобіологічних умов, психолого-педагогічних чинників, які зумовлюють відхилення у психічному та соціальному розвитку людей похилого віку в їхній поведінці, стані здоров'я тощо, а також в організації життєдіяльності.

Зміст соціальної профілактики складають:

- стимулювання прогресивної громадської думки щодо підтримки людей похилого віку, що має сприяти формуванню у суспільстві позитивного ставлення до цієї категорії

населення, подоланню негативних стереотипів стосовно старості, створенню атмосфери доброзичливості і розуміння їхніх проблем, поважного ставлення до кожної людини;

- роз'яснення правових норм соціально значущої діяльності;
- ознайомлення з нормативними міжнародними і державними документами, спрямованими на забезпечення розвитку особистості;
- надання людям передпенсійного віку та пенсіонерам інформації про можливі зміни у зв'язку із старінням та виходом на пенсію;
- заходи щодо забезпечення програми позитивної життєдіяльності особистості;
- здійснення системи соціального захисту різних категорій людей похилого віку.

Види і форми соціальної профілактики:

- організація інформаційних компаній з проблем людей похилого віку ("круглі столи", конференції, радіо- та телепередачі, статті у газетах і журналах присвячені різним проблемам людей похилого віку);
- сприяння діяльності неформальних об'єднань людей похилого віку (на зразок груп самопомогі), реалізація волонтерських програм;
- надання допомоги у створенні громадських організацій, асоціацій пенсіонерів, укладання з ними угод про співробітництво. Встановлення прямих контактів з такими організаціями відкриває можливість впливу на політику і рішення Уряду в усіх сферах, які їх стосуються;
- індивідуальна робота з сім'єю старої людини, якій потрібна професійна порада та підтримка, щоб впоратися із залежністю від неї їхнього старого родича;
- організація спеціальної підготовки до виходу на пенсію для людей у передпенсійному віці. На таких семінарах розповідається, як застосовувати правила соціального забезпечення, користуватися системою медичної допомоги, як забезпечуються прибутки пенсіонерів за рахунок держави, підприємств, на яких вони працюють;
- юридичне, фінансове та психологічне консультування пенсіонерів;
- вирішення проблеми зайнятості та працевлаштування пенсіонерів, які мають бажання працювати, завдяки створенню для них робочих місць.

Зміст соціально-педагогічної роботи з людьми похилого віку складають:

- науково обґрунтовані та своєчасно застосовані дії держави, центрів соціального обслуговування людей похилого віку, спеціальних установ, професіоналів та волонтерів, спрямовані на:
 - профілактику фізичних, психологічних і соціокультурних змін у людей похилого віку, як окремих індивідів, так і соціальної групі в цілому;
 - збереження, підтримання і захист нормального рівня життя і здоров'я людей;
 - сприяння старим людям у досягненні поставлених цілей і розкриття їхніх внутрішніх потенціалів;
 - соціально-психолого-педагогічна та юридична підтримка, призначенням якої є надання професійної допомоги та посередницька діяльність професіоналів у вирішенні різноманітних проблем особистості й соціальної групи.

До основних форм організації соціально-педагогічної роботи слід віднести:

- індивідуальну, сутність якої полягає в наданні клієнту соціальної допомоги, наданні соціальних послуг, консультуванні та здійсненні соціальної реабілітації відповідно до потреб особистості та характеру тих проблем, які в нього існують;
- групову, призначенням якої є організація соціально значущих ініціатив, участі особистості в соціально спрямованій діяльності громадських об'єднань та організацій;
- організацію соціально значущої діяльності, у тому числі добродійної.

Отже, соціально-педагогічна робота з людьми похилого в Україні на сучасному етапі розвитку держави характеризується комплексним теоретичним усвідомленням феномена старості і старіння з точки зору його впливу на особистість і соціум, всебічним вивченням проблем людей похилого віку і соціуму, що “старіє” та їх взаємозалежності і взаємозв’язку. Актуальним стає наукове обґрунтування і технологізація практичної професійної діяльності щодо надання соціальної допомоги і підтримки людям похилого віку, введення нових форм і методів соціального обслуговування і забезпечення, розширення асортименту і стандартизації соціальних послуг, які надаються непрацездатним членам суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Яцемирская Р.С., Беленькая И.Г. Социальная геронтология: Учебн. пособие для студ. высш. учебн. заведений. – М.: ВЛАДОС, 1999.- 224с.
2. Дыскин А.А., Танюхина Э.И. Социально-бытовая и трудовая реабилитация инвалидов и пожилых граждан. – М.: Логос, 1996 – 224 с.
3. Настольная книга специалиста: социальная работа с пожилыми / Демидова Т.Е. и др. – М., 1995. – 413 с.
4. Энциклопедия социальной работы: В 4 т. – М., 1994. – Т.2. – 634 с.

УДК: 371.3: [378.14:53]

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ ДО ПРОДОВЖЕННЯ ФІЗИЧНОЇ ОСВІТИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Мінаєв Ю.П., доцент

Запорізький національний університет

У статті йдеться про створення теоретичних і методичних засад одного з напрямків дидактики старшої профільної школи, який пов’язаний з актуальною проблемою підготовки учнів до продовження фізичної освіти.

Ключові слова: старша профільна школа, фізична освіта.

Мінаєв Ю.П. ФОРМИРОВАНИЕ ГОТОВНОСТИ УЧАЩИХСЯ СТАРШЕЙ ПРОФИЛЬНОЙ ШКОЛЫ К ПРОДОЛЖЕНИЮ ФИЗИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ / Запорожский национальный университет, Украина.

В статье сообщается о создании теоретических и методических основ одного из направлений дидактики старшей профильной школы, который связан с актуальной проблемой подготовки учащихся к продолжению физического образования.

Ключевые слова: старшая профильная школа, физическое образование

Minaev Y. DEVELOPMENT OF UPPER SCHOOL PUPILS' READINESS TO CONTINUATION OF PHYSICS EDUCATION IN HIGH EDUCATIONAL INSTITUTIONS / Zaporizhzhya National University, Ukraine.

The paper reports elaboration of theoretical and methodical bases of the branch of didactics of the upper school that is concerned with the actual problem of pupils' training for the continuation of physics education.

Key words: upper school, physics education

Реформа системи освіти в Україні передбачає профільну диференціацію старшої ланки середньої школи. Така профільність є прогресивною світовою тенденцією. Але теоретичні та методичні засади профільного навчання почали активно розроблятися в Україні лише останнім часом.